

É Romani Glinda

Den romska spegeln

Pris 47 kronor

juli-augusti

Nr 4–2010

Tema: Romers
utsatthet i
Europa

Romerna intog
Gustav Adolfs torg

Redaktören har ordet

Romernas situation är svår i många länder. I Danmark utvisas de till Rumänien och Bulgarien på grund av att de har belägrat olika platser. De danska myndigheterna menar att romerna är kriminella. Och Frankrike deporterar ett stort antal romer av samma skäl. Man har man med bulldozrar rivit de så kallade olagliga bosättningarna.

Alla deporterade romer är inte kriminella. Därför kan man inte utvisa alla. Varje enskild person måste få en rättslig prövning. I Sverige avvisas romer ur landet på grund av tiggeri, myndigheterna menar att de inte klarar av sin försörjning. Det de tjänar på sitt tiggeri räknas inte som inkomst, men det är inte förbjudet att tigga.

Romerna i främst i Östeuropa är marginaliserade och lever i fattigdom. De har begränsad tillgång till utbildning, jobb, sjukvård och boende. De jagas även av extrema grupper.

Länder som Frankrike, Italien, Grekland, Spanien, Danmark och Sverige bör kontakta Rumänien och Bulgariens regeringar och tillsammans erbjuda dessa länder hjälp att ge romerna sina mänskliga rättigheter. Detta är inte ett lands problem, det är hela Europas problem sedan århundraden tillbaka.

Det finns 12 miljarder euro som ska gå till projekt för att minska de sociala klyftorna i EU, och integrera romerna. Dessa pengar utnyttjas inte. Det är dags att medlemsländerna börjar använda dessa pengar.

Eftersom dessa medel inte utnyttjas i ett integreringsarbete för att få in romerna i samhället och förbättra deras situation, ökar istället assimileringen av romerna och antiziganismen ökar i Europa.

Men man måste vara medveten om hur en integrering ska gå till. De grundläggande principerna för integreringsarbete är att det ska ske på lika villkor. Integration bygger på jämlikhet, samförstånd och respekt mellan människor

Bengt O Björklund, Fred Taikon, Rosario Ali Taikon, framför sitter Mirelle Gyllenbäck, Maja Lena Taikon och Veronika Portik.

É Romani Glinda

Egnahemsvägen 58
141 37 Huddinge

Telefon:

+46 (0)8-779 40 31
+46 (0)70-712 39 91

E-mail: fredt@telia.com

Webadress: www.romaniglinda.se

Postgiro: 19 54 82-5

Ansvarig utgivare

och chefredaktör: Fred Taikon

Redaktion: Rosario Ali Taikon

Bengt O Björklund

Mirelle Gyllenbäck

Veronika Portik

Korrektur: Maja-Lena Taikon,

Maria Kott, Ainava

Tipsa oss

Vi tar gärna emot material till tidningen, samt tips om olika evenemang på samtliga romanédialekter, antingen via vanlig post eller via e-posten:
fredt@telia.com

av olika etniska och kulturella bakgrunder. Om inte de olika regeringarna skapar möjligheter för majoritetsbefolkningen att integreras med romerna, är det inget annat än en medveten assimilering.

Situationen är den samma i Sverige. I sin slutrapport förordar Delegationen för romska frågor att landets kommuner och myndigheter stöder romernas integration i Sverige.

Innehåll:

Redaktören har ordet	sid. 2
Debatt	sid. 3-4
Konfrens på RKC	sid. 5-7
Kulturfestival	sid. 8-11
Ny utredning	sid. 12-13
Minnesstund	sid. 14-15
Romer i Centrum	sid. 16-17
Notiser	sid. 18-19
Romer mördade	sid. 20-21
Tema Frankrike	sid. 21-25
Notier	sid. 26
Bakro	sid. 26
Sverige kräver europeisk strategi för romer	sid. 27
Gamla bilder berättar	sid. 28-29
Recept	sid. 30-31

Bilden på framsidan av Esma är tagen under Stockholms kulturfestival av Rosario Ali Taikon.

Vår bidragsgivare Statens Kulturråd

Tryck: Carlshamns tryckeri

ISSN 1651-3258

Det pratas hela tiden om att vi romer ska integreras, men vill majoritetsbefolkningen verkligen integrera sig med oss? Frågan är relevant när man ser den diskriminerande syn som finns bland majoritetsbefolkningen genom bland annat de hattexter som skrivs och alla hatfulla inlägg på bloggar och de rasistiska kommentarer som skrivs till artiklar på Internet.

Fred Taikon

Debatt

Under en hel veckas tid pågår en debatt i "Dagens Nyheter" från 30/7 6/8-010 om de rumänska romer som tigger.

Text: Rosa Taikon

Migrationsminister Tobias Billström säger i DN 3/8: "Vi har inte skapat den fria rörligheten för att människor ska kunna åka från land till land för att tigger sig fram" slut citat och så kör han ut dem. Själv sänder jag in en artikel till "Newsmill" på nätet för att ge en förklaring till många som kommenterat artikeln och retat sig på "varför dessa romer inte vill integrera sig in i samhället" – som övriga medborgare, skaffa bostad, gå i skola, utbilda sig, ta ett arbete?

I Bulgarien, Rumänien, där dessa romer kommer ifrån är deras liv ett rent helvete. De är hänvisade till gytjtiga lägergetton utan el och vatten. Om några av barnen får möjlighet till skolgång så placeras de i skola för förståndshandikappade. Föräldrama är naturligtvis analfabeter. Vilket företag vill anställa någon som inte kan skriva och läsa?

För att ytterligare befästa allmänhetens fördomar om romerna, passar Sveriges Television den 7/8 på att visa Emir Kusturicas rasistiska film "Zigenarnas tid", ett slags punkopera. Deras levnad skildras bara genom stöld, tiggeri, mord och moral i förfall. Deras motto är: Man skall tigger, man skall älska guld. De dödar vaktmästaren på ett konstmuseum och stjäla alla tavlor. I en scen bärs en stor kopia av van Goghs målning, som skall föreställa en originalmålning, ut av romerna. De öser sina stulna sedlar över andra fattiga romer.

En man lär ungdomarna hur de skall tigger och ljuga att far och mor är döda. Dom ska låtsas vara halta och lytta. En av ledarna som blivit rik genom sitt tiggeri sjunger: "Det är tufft för tiggarna nu för tiden, man får jobba stenhårt".

För pengar de stulit lastar de stora lådor med presenter, som de ger bort på en stor fest, sen skjuter och mördar de

alla andra romer och stjäla de dödas plånböcker.

När två poliser dyker upp för att häkta deras boss, stoppar han en massa sedlar i händerna på poliserna, som snabbt försvinner därifrån. När "Operan" är slut ropas "zigenarensemblen" in på scenen och de tackar Kusturica för att han framställt dem som tjuvar, tiggare och lögnare och helt omoraliska individer.

Som tur är så är ingen av de agerande i detta spektakel rom utan de är anställda skådespelare. De som är romer är de som bara står för musiken och syns sällan i bild.

Vad är Kusturicas mening med att framställa alla romer som en enda omoralisk hop i samhället annat än rasism! Varför tar han inte itu med att filma all den korruption, som pågår i många Öststater bland poliser, lagmän, som tillåter stöld och olagligheter genom att de mutas av de romer som begår olagliga handlingar?

För alla oinsatta i romernas historia kan jag rekommendera Irka Cederbergs bok: "Född Fördömd Romerna Ett europeiskt Dilemma". Hon har under många år studerat romernas situation i Öststaterna. Självklart att det finns oärliga t o m kriminella romer. Romer är inga änglar men oavsett om det är en rom eller ej så skall ju brottet lagföras och beivras den som är skyldig, inte som folk gjort i alla tider, om en zigenare begår ett brott, då är vi alla romer banditer.

Jag kan inte gå ut och offentligt anklaga hela polismakten och säga att de begår sexbrott och våldför sig på unga flickor, det måste stå för den polismästare som begått detta brott. Inte heller kan jag anklaga hela Röda korsets personal för att stjåla insamlade pengar, det måste stå

för högste chefen, som stulit pengarna.

Som rom själv behöver jag inte gå utomlands för att bekräfta hur man behandlar romer! Trots att vi svenska romer är födda i Sverige i ett s. k. demokratiskt land sedan generationer tillbaka så har Sveriges regering, stat och kommuner nekat oss medborgerliga rättigheter. Vi var hänvisade till lägergetton. Vi fick bo tre veckor i varje kommun, inga bostäder, ingen skola. Först vid vuxen ålder, på 50-talet, får min syster Katarina och jag en tvåårig utbildning på Birkagårdens Folkhögskola. I skolans bibliotek finner Katarina boken om Förenta Nationernas deklarationer om mänskliga rättigheter. Det blir början till en lång kamp på regeringsnivå, som kom att pågå från 1963 till 1983, då Katarinas hjärta stannade. Hon skrev åtta sociala böcker om svenska romers förhållande. En bok skrev hon tillsammans med Thomas Hammarberg: "Förlåt att vi stör". Thomas arbetar fortfarande för utsatta människor. Sedan skrev hon 14 Katitziböcker, som lästes högt i skolorna.

Det tog oss fyra år att tömma de svenska romernas lägergetton (min kusin Vanja var den sista rom, som 1967 flyttade ut från lägret Ekstubben i Stockholm). Vi kämpade oss till bostäder, skolgång, vuxenutbildning o.s.v.

För en tid sedan sa Mona Sahlin: "Romerna är den folkgrupp som fortfarande diskrimineras i vårt land", så nog har romernas delegat, Maria Leissner, rätt, när hon den 30/7 2010 i ett TV-program, "Gomorrön Sverige" säger: "Det kommer att ta den romska baby som föds idag 20 år innan den kan gå ut i samhäl-

Kväll i lägret på Ekstubben.

let utan att bli diskriminerad", slut citat.

Nu är det inte bara romer, som far illa i Sverige. I DN 23/7 2010 vädjar

"Stockholms stadsmision" om ekonomisk hjälp till 5000 svenska hemlösa personer. Vem kämpar för dem på regeringsnivå?

Trots den utsatthet romerna haft i Sverige så har vi försörjt oss på hederliga yrken: kop-

parslageri, förtäring, tivolverksamhet, musik, sång och dans. Själv betalade jag nöjesskatt som nioåring, eftersom jag var musiker under hela min barndom. Lika

var det för många av mina kusiner.

Min far drev ett tivoli med femtio anställda, icke romer, unga män, som tagit anställning på fars tivoli för att slippa militärtjänst. Armén kom aldrig på idén att söka rekryter bland romerna.

Till sist vill jag uppmana migrationsministern, Tobias Billström, om han har barn, låt dom läsa "Katitzi"-böckerna. Uppfostran och kunskap börjar hos barnen, så får de kännedom om oss svenska romer och slipper gå ut i samhället lika ovetande som sin far, när det gäller oss romer.

Tobias Billströms inställning till romer är medeltida

Detta brev skickade Rosa Taikon till internetsajten Newsmill.

Den 30 juli 2010 i programmet "Gomorrön Sverige" får Maria Leissner, vid delegationen för romska frågor, frågan från programledaren: "Hur länge kommer det att ta innan romerna kan gå ut i samhället utan att bli diskriminerade?" Maria Leissner svarar: "En romsk baby som föds i dag år 2010 ska kunna gå ut i samhället om 20 år utan att bli diskriminerad." Det betyder alltså att den rom som redan är 20 år idag 2010 skall tvingas vänta tills han eller hon är 40 år innan de kan gå ut i samhället utan att bli diskriminerade. Hur kan detta vara rimligt i ett demokratiskt land som Sverige?

Nu talar jag inte om Silvio Berlusconi fascistoida Italien där han ger order om att riva romernas lägergetton och för att inhägna dem på en koncentrationslägerliknande plats eller om den franske presidenten Nicolas Sarkozy som för att dölja sin egna oärliga mutaffärer lovar fransmännen "att jämna många romska läger med marken." Trots att många av romerna är födda i Frankrike! I landet bor idag 400 000 romer och resandefolk som

nu presidenten hetsar mot för att själva slippa stå i fokus med sina smutsiga affärer. Det drar ännu en gång en våg av hat mot romer och resandefolk över Europa, en kylig vind som nu även nått Sverige.

Jag talar om ett Sverige som romerna kom till på 1500-talet där vi svenska romer blev hänvisade till lägergetton i 463 år. Jag minns att jag som ung zigenarflicka bara fick stanna tre veckor i varje kommun. Sedan blev jag, mina föräldrar och de andra zigenarna utkastade till nästa kommun. Tills min syster Katarina Taikon 1963 skrev boken "Zigenerskan" och vi uppvaktade förstockade politiker under fyra års tid för att få tillgång till det som alla medborgare i landet har rätt till bostäder, skolor, utbildning och arbete, det vill säga, de mänskliga rättigheterna.

Zigenarna i öststaterna och övriga Europa lär nog aldrig få chansen till samma rättigheter som vi på 1960-talet kämpade oss till här i Sverige för att få ett arbete att leva av. De är tvungna att tigga. Det finns andra svenskar som tig-

Foto: Pawel Flato.

Tobias Billström.

ger p.g.a. sin utsatthet. Det är inte en olaglig handling att tigga men Migrationsminister Tobias Billström begår i allra högsta grad en olaglig handling när han utvisar romer som är EU-medborgare och har laglig rätt att vistas i landet i tre månader. Hitills i år har 50 romer utvisats från Sverige för att de tiggat pengar, vilket inte är något brott. Eller är det så att Tobias Billström fortfarande stöder sina utvisningar av romer på den gamla rasistiska lagen som Gustav Vasa på 1500-talet föreskrev skulle gälla romerna: "Ut med dem ur landet".

Konferens på RKC

Den 3 augusti i år arrangerade föreningen Romano Paso en eftermiddagskonferens på Romskt kulturcentrum i Stockholm. Temat för konferensen var Antiziganism, statlig politik och vuxenutbildning för romer.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Rosario Ali Taikon

Gregor Dufunia Kwiek från Romano Paso inledde konferensen. Gregor, som är engagerad i det romska språket, berättade om de olika dialekterna och hur de kom med olika utvandringar av romer från Grekland.

– De många dialekterna har blivit så olika bland annat på grund av att man förkortat orden under tidens gång.

Näste talare var Baki Hasan från Språkrådet. Han talade om det arbete som han och Dimitri Florin gör på språkrådet.

– Vi arbetar inte för ett internationellt romani chib idag. Att välja en dialekt som standard skulle inte fungera.

Han talade även om vikten av romsk modersmålsundervisning i skolan.

– Tyvärr finns det många kommuner som inte ger de möjligheter de är skyldiga att ge. De vanligaste förklaringarna är att det saknas kompetent personal. Men det finns de kommuner som satsar rejält.

En annan process de bägge romska medarbetarna på Språkrådet inlett är att samla så många romska dialekter som möjligt.

– Syftet med det är ett steg mot en standardisering.

Men han menar att det är för tidigt med ett gemensamt alfabet.

– Jag tror att vi till att börja med måste ha ett alfabet för lovare, ett för arli och så vidare, men vi försöker att standardisera alla nya ord som vi kommer att behöva.

Lars Demetri, pastor och ordförande på RKC, talade lite om kyrkans roll.

– Det handlar inte endast om att vara religiös, men om att vara människa.

Janiche Opsahl har norska rötter och arbetar på UR som har ett särskilt uppdrag när det gäller de nationella minorite-

terna. Hon är koordinator och har ansvar för minoritets- och handikappfrågor.

– Alla skolor har tillgång till våra program och de används flitigt, berättar hon.

När det gäller programsatsning på romer så finns det en romsk referensgrupp.

– Vi möts en gång om året.

Det finns även en romsk arbetsgrupp av unga romer som är aktiv.

– Vi har idag program som har översatts till romani chib, vi har program om romer för både icke-romer och romer.

UR har en produktionsplan som sträcker sig över tre år. Inom ramen för denna ska man utveckla samarbetet med romska lärare och elever för att kunna ta fram bättre läromedel på teve.

Diskriminering av romer

Domino Kai arbetar på DO som utredare. Han talade om diskrimineringen av romer.

– Romernas historia i Sverige har präglats av diskriminering. De utestängs fortfarande från grundläggande delar av samhällslivet, vilket bidrar till att romerna inte litar på majoritets-samhället inklusive myndigheterna. Samtidigt är vardagen så präglad att romerna sällan anmäler att de utsatts för diskriminering eller att deras mänskliga rättigheter kränkts.

Regeringens Delegation för romska frågor, som lämnade sin utredning till statsrådet Sabuni nyligen,

Music Brahmin, Gregor Kwiek och Baki Hasan.

menar att antiromanismen till och med har ökat i Europa.

– Romer utesluts från arbetsmarknaden, de nekas bostad, de kan inte alltid ta del av utbildning och hälsovård på lika villkor som andra medborgare.

Domino talade även om skolan.

– Hur tar skolorna sitt ansvar för den mobbning och de trakasserier barn utsätts för i skolorna? Detta diskuteras alldeles för sällan. Högerextrema grupper värvar barn och ungdomar som är lätta offer om ingen i hem och skolor tar ansvar för att bekämpa fördomar och negativa attityder.

Viktor Famulson talade om situationen i Frankrike.

– Det som händer i Frankrike drabbar inte bara romerna, vi är inte de enda som är de lägsta av de lägsta, även andra minoriteter drabbas och utvisas trots att

Lars Demetri

Janiche Opsahl

Domini Kai.

Viktor Famulson.

Mikael Jono Stankov.

Alexander Depold

de är EU-medborgare. Även människor från Afrika och Mellanöstern har brutalt släpats genom gatorna när de demonstrerat. Med detta agerande kommer den franske presidenten endast att skapa hat mot dessa grupper i landet.

Detta är något som kan sprida sig till andra länder i Europa, även till Sverige, menar Viktor Famulson.

– Vi måste alla samlas och när tiden är mogen protestera.

Viktor berättade också om att IRU nyligen haft ett möte i Polen.

– Där bestämdes det att den 5 november ska bli en minnesdag för alla de romer som dödades under kriget i Kosovo.

Viktor Famulson informerade också om en kommande internationell språkonferens i Zagreb. Även den kommer att ske den 5 november.

Mikael Jono Stankov talade om utbildning, yrke och hur det leder till integration.

– Det är viktigt att vi höjer nivån på romers utbildning. Intresset för högre utbildning bland romer är idag lågt. Många unga romer är mycket medvetna om den fientliga attityd som råder mot dem och ser ingen anledning till att skaffa sig en högre utbildning när de ändå inte får något jobb. Högre utbildning kräver en hel del arbete och tar lång tid, så man måste verkligen vara motiverad. De flesta ger upp redan innan de har börjat.

Här i Sverige är vi vana vid att se hur invandrare med hög utbildning, som läkare och ingenjörer, är tvungna att köra taxi istället för att jobba med det de är utbildade för.

– Då är det många romer som undrar, varför ska jag skaffa mig en högre utbildning.

När Jono började sin högskoleutbildning var det många i hans romska omgivning som var undrade. Vad skulle det vara bra för? Du har ju barn att ta hand om.

– Självt var jag livrädd. Jag hade inte en aning om jag skulle klara mig eller inte. Eller vad det hela skulle leda till. Men jag tänkte att jag måste ge detta en chans och började mina studier på elektroingenjörsprogrammet på KTH.

Idag arbetar han som systemintegrerare på Electrolux i Stockholm.

– Vägen har inte alltid varit så enkel. Jag visste att vi romer alltid diskrimineras på arbetsmarknaden när jag första gången sökte jobb. Men jag brukar aldrig säga att jag är en rom. Jag brukar säga att jag är ryss eller halvasiat.

Jono tog upp problematiken med att söka arbete efter en färdig utbildning.

– Hur många romer är det inte som säger att jag har sökt minst ett hundra jobb, men inte ens fått något svar. De klarade sig inte ens fram till en arbetsintervju. Det är många som ger upp då.

Men det är här som vi måste hjälpa till och lyfta fram projekt som syftar till att lära ut hur man söker arbete, hur man fyller i formulären på rätt sätt, hur man uppför sig under en arbetsintervju.

Jono menar också att romerna inte kan sitta och vänta på att något ska hända.

– Det är dags att vi själva tar tag i utvecklingen.

Alexander Depold är från organisationen Mad house som startade 1987. Han är föreståndare för ett hem för ungdomar med problem.

– När vi startade frågade jag ungdomarna vad vi skulle heta och fick då till svar att eftersom så många olika människor med olika galna bakgrunder var under samma tak kunde väl huset heta Mad house.

Sedan 1996 arbetar Mad house med romer och sinti.

– Vi lär dem att respektera den romska kulturen. Vi har ett stort nätverk av experter som hjälper oss. Just nu har vi ett stort projekt på gång att få fler romska kvinnor som lärare.

Mad house försöker ta reda på vad ungdomarna helst vill arbeta med och sedan ge stöd till att de verkligen får den typen av arbete.

De resande i Frankrike

– Frankrike är ett demokratiskt land, men det märker inte vi. Vår president Sarkozy erkänner inte att det finns diskriminering i landet. Han säger till oss att det finns resande i landet. De talar inte romanés, men de har funnits i landet i cirka 400 år.

Music Brahmin kommer själv från Kosovo men har idag ett franskt pass.

Det är märkligt med de resande i Frankrike. De har ingen identitet. De är inte romer, men inte heller fransmän. De har ingen kontakt med romer eller med andra i det franska samhället. De har också förlorat sitt språk. Men vi måste sluta att se på dem som ”vi och dem”. I det avseendet behöver vi ett språk som förenar oss alla.

Han talade om varför så många romer lämnar Rumänien.

– I en rumänsk liten by träffade jag en man som under hela sitt vuxna liv arbetat i den lokala gruvan, fram till dess att han miste tre fingrar i en gruvolycka. Då blev han arbetslös och det finns ingen försäkring av något slag som träder in. Det är den här sortens romer som vi träffar på i Frankrike. Där kan de i alla fall tvätta fönster.

Herbert Depner från VHS college, en folkhögskola i Wien i Österrike, är inte rom, men intresserad av romska frågor. Han berättade om romernas situation i Wien.

– Vi ligger ju betydligt närmare Balkan än vad ni i Sverige gör. Det innebär en väsentlig skillnad i hur det påverkar vårt samhälle. Det bor cirka 50 000 romer i Wien. Invandringen från Östeuropa de senaste tio åren har varit intensiv.

Herbert Depner menar att det leder till vissa problem när föräldrarna fortfarande ser sitt gamla hemland som sitt hem och barnen som växer upp ser Österrike som sitt hemland. Även språket blir ett problem som skiljer föräldrar och barn åt. När barnen blir äldre vägrar de att åka på semester till sitt gamla hemland. De vill hellre åka på semester till vanliga semesterorter.

– Det innebär att dessa barn till en viss del inte längre delar samma värdering som sina föräldrar. För att kunna gå vidare måste vi skapa en bred utbildad och ekonomisk medelklass av romer. För att lyckas med detta krävs viktiga förebilder. Det betyder att vi måste få fler romer på viktiga positioner i samhället.

Phareprojektet i Rumänien

Doine Lupulovici är en icke-romsk lärare från organisationen Nevo Parudimos i Rumänien. Hon berättade om Phareprojektet.

– Phareprojektet ger tillgång till utbildning för missgynnade grupper och finansieras av EU och den rumänska regeringen och genomförs av ministeriet för utbildning, forskning och ungdomsfrågor. Projektet är en del av det omfattande program för att underlätta tillgången till utbildning för alla barn, ungdomar, med

särskilt fokus på de som kommer från missgynnade grupper: fattiga samhällen, låg utbildningsbakgrund, segregerade samhällen och barn med särskilda behov.

Målet med programmet är att se över pedagogiska strategier, inklusive att identifiera befintliga problem och hitta konkreta förslag på lösningar på medellång och lång sikt för att lösa dessa och stärka den institutionella kapaciteten på lokal nivå med utbildning.

Adrian Constantin är också involverad i organisationen Nevo Parudimos i Rumänien. Han är rom.

– Några av programmen har med fokus på romer. Ett av dem kallas för Andra chansen. Det fokuserar på utbildning för vuxna och ett annat fokus är ett sommarkollo för barn där de får en chans att mötas och lära sig. Man skapar ett behov av att lära sig redan i en tidig ålder.

Penny Lichtenencker från Wien berättade om österrikisk undersökning som gjorts nyligen.

– Undersökningen handlade om möjligheten att lära ut romsk musik i skolan. Om det skulle vara i särskilda skolor, eller som en del i den vanliga skolan. Man frågade barn och föräldrar om de tyckte detta var en intressant idé.

Japanska som talar romanés

Masako Watabe från Japan har lärt sig tala romanés.

– Jag är inte rom och jag studerar i Paris

i nära samarbete med Marcel Courtiade som lär mig romanés. Men jag arbetar också som lärare i japanska, ett språk som bara talas i Japan, till skillnad mot romanés som talas över hela världen. Det är ett kraftigt verktyg och ett rikt språk.

Gregor sammanfattade konferensen. Han började med att berätta om en klädaffär i Vällingby som han besökte för länge sedan.

– När jag klev in i den affären blev jag helt paff. De sålde finsk-romska kläder. Och jag såg alla dessa finska romer som kom och gick. Då beslöt jag mig för att göra en liten studie. Jag frågade några av de romska kvinnorna var de shoppade, i vilka affärer. Jag upptäckte att de alla shoppade på samma ställen. Jag trodde först att det var för att kläderna i dessa affärer var av bättre kvalitet än i andra, men det var helt enkelt så, att i just dessa affärer hade de inga problem med personalen. Dessa affärer är romska affärer, inte för att de drivs av romer, men för att de tillhandhåller varor för romer.

Gregor menar att det till stor del handlar om synlighet, vare sig det handlar om barn eller vuxna som får en andra chans till utbildning.

– Det är viktigt att vi tar tillvara på de rättigheter som vi faktiskt har. Vi måste också försvara våra rättigheter. När det gäller språket så kommer det att överleva om vi använder det i olika projekt. Vi måste också tala mer med varandra.

Herbert Depner

Adrian Constantin

Masako Watabe

Romsk musik på Gustav Adolfs torg

Under Stockholms kulturfestival i år arrangerade Södra teatern bland annat en romsk kväll på Gustav Adolfs torg den ödesdiga dagen fredagen den 13 augusti. Nåja det hände inget missöde och den samlade folk-skaran fick lyssna till en härlig blandning av romsk musik från den stora scenen framför Operan.

Text: Bengt O Björklund

Foto: Veronika B. Portik och Rosario Ali Taikon

Södra teatern, som tillfälligt var på rymmen, kallade evenemanget som fyllde den stora scenen med romska virtuoser för Gypsy Kings and Queens. Bland dem fanns Mahala Raï Banda från Rumänien, Esma Redzepova från Makedonien, Jony Iliev från Bulgarien, Kaloome från Frankrike/Perpignan och andra.

Evenemanget inleddes med en lastbilskonsert med den svenska gruppen Süperstar Orkestar som startade utanför det rumänska kulturinstitutet och sedan avslutades på Gustav Adolfs torg klockan 20.00. Arrangemanget är gjort tillsammans med Rumänska Kulturinstitutet.

Kaloome från Frankrikes Katalanspråkiga delar inledde konserten med

eldig flamenco. "Kalo" betyder den mörkhyade - en internationell referens för romer och "Omé" betyder själens djup.

Glödande strängar och feta trumpeter!

Med ett ursprung i kåkstäderna utanför Bukarest bjuder Mahala Raï Banda på en originell balkan-mix av både nytt och gammalt, genuint och nyskapande. Den stora orkestern består av både unga musiker som flyttat in till Bukarest från byarna och av äldre armémusikanter. De skickades i unga år till Ceausescus armé, den enda möjligheten för dessa fattiga pojkar att få en utbildning. I mötet mellan generationerna skapas en ny musik

där stråkar och blås förstärks av en fun-kig slagsektion.

Ledaren för Mahala Raï Banda är Ionitá Aurel. Det var han som startade bandet för sex år sedan.

– Efter att ha spelat i många olika konstellationer i olika romska band som till exempel Fanfar chukaria bestämde jag mig för att starta ett eget band.

Ionitá Aurel spelar fiol.

– Fiolen var den enda leksaken som fanns i mitt hem när jag växte upp, så jag började spela redan när jag var fyra år, berättar Ionitá. Hans pappa spelade dragspel.

Jag frågar honom lite hur situationen för romer och romska musiker är i Rumänien idag.

– För romska musiker har det alltid varit bra, både under kommunisttiden och nu, men romer i allmänhet har det svårt i Rumänien. Har man ett romskt namn får man inget jobb.

Och de får inget stöd av media i Rumänien.

– Rumänsk media skriver fortfarande om romer som stereotyper och bara om

sådant som är negativt. Romer är tjuvar och bedragare.

Finns det då inget ljus i det mörker de flesta rumänska romer lever i?

– Det har startats olika EU-program för att hjälpa romerna, men de är mycket små. Till exempel har man startat ett romskt dagis. Men i det stora hela sker ingen större förändring. Diskriminering och förföljelse fortsätter och romerna förblir andra klassens medborgare så som det alltid har varit.

Det är inte första gången som Mahala Rai Banda är i Sverige och de verkar trivas här.

– Definitivt! Människorna här tycker om vår musik, en blandning som jag kallar för gypsy pop, club style, säger Ionitá. Vi har våra influenser i rumänsk folklöre, i musiken från Balkan och Turkiet. Vi har en ung publik som vill ha en sådan här blandning.

Mahala Rai Banda har elva medlemmar mellan 17 och 62 år. Stor åldersspridning med andra ord.

Ionitá Aurel på scenen.

Vad vill då Ionitá Aurel med sin musik och sitt liv?

– Jag vill förändra bilden av romer, jag vill avskaffa den stereotypiska bilden som alla känner så väl. Jag vill att folk lär känna den romska kulturen, både

romer och icke-romer. Jag vill lyfta fram en positiv bild av romer.

Florentina Sandu är sångerska och den yngsta medlemmen i The Gypsy Queen and Kings. Dessutom ingick de båda dansarna Aurelia Sandu och Tantica Ionita.

Esma Redzepova.

Två stjärnor intar scenen

Det är svårt att inte låta bli att beundra Esma Redzepova. I drygt 50 år har hon varit verksam som artist. Hon räknas idag till den största av de största bland romska artister. Förutom sitt artisteri har hon vid sidan om ett stort socialt engagemang. Hon har av UNICEF blivit utsedd till barnambassadör och hon har även tilldelats diplomatpass.

Text: Mirelle Gyllenbäck och Domino Kai

Foto: Rosario Ali Taikon och B. Veronika Portik

Det är inte första gången Esma Redzepova besöker Sverige. Bara under de senaste åren har hon besökt Sverige ett flertal gånger och hon har bara gott att säga om landet. Trots att svenskarna i gemene person inte förstår vad hon sjunger om, lockar hennes karisma och dansanta musik många svenskar till de konserter hon haft i landet. Men även personer med rötter i forna Jugoslavien, vallfärdas till konserterna för att få en glimt av den stora stjärnan och dansa till hennes låtar. Men hon har även ett budskap när hon står på scenen.

– De romer runtomkring i världen som blir utsatta för exempelvis diskriminering, måste försvinna, vi har alla ett ansvar att motarbeta detta på de sätt man är kapabel till. Min musik är till för alla, från hjärta till hjärta, säger Esma under

en intervju med ÉRG innan konserten.

Humanitärt arbete

Att Esma Redzepovas humanitära arbete är omfattande går det inte att ta miste på. Hon har nyligen öppnat ett romskt museum i stadsdelen Shutka i Makedoniens huvudstad Skopje,. Här ska information om världens romska kultur och musik samlas. Hon har genom åren fått gåvor till samlingen av romer från alla världens hörn. Det är viktigt att detta ska finnas tillgängligt, tycker Esma, som själv bor i staden Shutka. Majoriteten av befolkningen i staden är romer. Men här bor även andra grupper, som albaner och bosnier. De flesta av de romska ungdomarna där läser vidare på universitetet. Staden har även en romsk

borgmästare och romska skolor. En av skolorna bedrivs helt utifrån medel som Esma bidrar med, som hon grundade tillsammans med sin framlidne man, Stevo Teodosievski. Där sker all undervisning på romanés och personalen är romer. Det är i denna skola som, bland andra elever, Esmas 47 adopterade barn har studerat.

– I Shutka har vi förutom affärer och annan service även tidningar, radiostationer och tv-program där all information sker på romanés, säger Esma stolt.

Titos favoritartist

Att Esma Redzepova haft och har fans över hela världen råder det inga tvivel på. Men att hon var forna Jugoslaviens expresident Titos favoritartist, är det inte många som känner till.

– Det var många gånger jag fick följa med till olika stora politiska sammankomster. Där fick jag uppträda med min musik och tillfälle att framföra mitt budskap om romer till de stora ledarna, säger Esma.

Men hon är inte bara en favoritartist bland många människor. Hennes humanitära engagemang har hon fått mycket

uppmärksamhet för. Hon har fått många priser genom åren, bland andra från Europarådet, Bulgarien och det senaste priset i raden var när hon förra hösten mottog Stockholms Romska Kulturcentrums hederspris för sitt engagemang och idoga arbete för barns rättigheter och antiromanism. Hon har även blivit utsedd till UNICEF:s barnambassadör för att förespråka barnens rättigheter. Och som om detta inte vore nog, var det Indiens foma premiärminister, Indira Gandhi, som gav henne titeln som den romska musikens drottning.

Trots att det är musiken som Esma Redzepova är mest känd för världen över, går det inte ta miste på hennes humanitära engagemang. I hennes hemland Makedonien, har hon genom åren bland annat hjälpt många personer, romer som icke-romer, med att betala deras sjukhusvistelser. Det är därför hon två gånger har blivit nominerad till Alfred Nobels fredspris av organisationer och myndigheter, vilket talar sitt tydliga språk om en otroligt stor empatisk själ för medmänskligheten.

Förgyller Stockholmskvällen

När Esma Redzepova intar scenen, under den ljumma sensommarkvällen på Stockholms kulturfestival på Gustav Adolfs torg, går det inte ta miste på hennes popularitet. Som det stora dragplåstret till "Gypsy Queens and Kings" konserten intar hon scenen med en grace och ödmjukhet som får hela publiken att kippa efter andan.

När de första tonerna av "Cajorije Shukarije" ekar i de massiva högtalarna går ett sus genom publikhavet. Efter en tiondelssekund när majoriteten av publiken inser vilken låt den handlar om, uppstår ett jubel som ekar bort mot slottet. Det är då vi verkligen fick känna vilken plats på världsscenen Esma Redzepova har.

Jonny Iliev – stor stjärna i hemlandet Bulgarien

En annan stjärna folkmassan fick höra och uppleva var Jonny Iliev, en av

Bulgariens mest populära artister som i tre och ett halvt år varit med och turnerat med "Gypsy Queens & Kings" runt om i världen. Vi frågar Jonny vad det är som driver honom att vilja vara med i turnén efter så lång tid.

– Jag får förverkliga min dröm samtidigt som jag bygger en bättre framtid för mina fyra barn, svarar han. Det har varit fantastiska år med alla andra grupper och artister. Vissa artister har slutat och andra har kommit med, fortsätter han.

Jonny Iliev har varit i Sverige ett par gånger tidigare.

Vi frågar honom hur situationen för Bulgariens romer ser ut idag. Han nämner att politiken inte inkluderar romer likvärdigt som övriga befolkningen, den är ofta kraftigt rasistisk. Romer är i allmänhet hatade av majoriteten, vilket är och känns väldigt tråkigt, då många har så mycket att komma med till alla, oavsett romer eller icke-romer.

– Många får aldrig en riktig chans att bevisa att man till exempel kan och vill arbeta. Bamen saknar en riktig och likvärdig skola. Fattigdomen är stor. Många av de allra fattigaste romerna bor i undermåliga hus, ibland i rena skjul.

Musiken, en drivkraft

Jonny fann en utväg från fattigdomen

genom sin sång och musik. Han har spelat in en CD "Ma maren ma", och han sjunger med på ett par andra grupper skivor.

Jonny tycker att Sverige är ett vackert och bra land. Han nämner att det känns bra att se romer som arbetar inom media och skola här i Sverige.

– Det lilla jag har sett och vet, är att det finns möjligheter för romer att ta sig framåt i det här landet. I mitt land är det få som lyckats förutom inom musiken. Det har alltid varit en arena där vi varit välkomna. Många är duktiga inom musiken, men förutom här i Sverige så ogillar man oss oftast", säger Iliev. Det har hänt många tråkiga händelser de senaste åren mot oss romer i hela Östeuropa och Balkan. Titta vad som händer i Italien, Ungern och nu även i Västeuropa, säger han. När ska vi alla leva sida vid sida i fred, undrar Jonny.

Innan det är dags för Jonny att förbereda sig för scenen frågar vi vad han vill hälsa till romerna i Sverige.

– Var starka och håll ihop. Stöd era barn att gå i skolan för att få ett yrke inför framtiden, oavsett intresse. Ha förtröstan på Gud under mörka dagar och låt nyfikenheten styra ibland, det ger mer än du tror till dig själv och din familj. Lycka och hälsa till er alla!

Jonny Iliev

*Maria Leissner
överlämnar den
nya utredningen
till Nyamko
Sabuni.*

Ny utredning Förslag om ett bättre liv för romer

*Efter drygt tre och ett halvt års arbete har
Delegationen för romska frågor överlämnat sin utred-
ning på över 500 sidor med olika förslag på hur man
bäst ska se till att romerna får det bättre.*

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Rosario Ali Taikon

Förväntningarna har varit stora och vän-
tan lång, men till sist, efter ett drygt
halvårs försening, kom så Delegationen
för romska frågor utredning. Den 30 juli
överlämnades den officiellt till
Integrations- och jämlikhetsminister
Nyamko Sabuni. Äntligen! hördes någon
säga.

Senare blev det presskonferens på
Rosenbad. Delegationens ordförande
Maria Leissner inledde.

– Att vara rom är att alltid vara rädd
sade en rom till mig. Det finns 50 000
medborgare i vårt land som lever utan-
för alla sektorer i samhället. Detta är
för mig obegripligt, att det fortfarande
är så idag. Antiziganismen grasserar i

hela Europa. Detta är extra tydligt just
den här veckan med all den hets mot
romer som har förekommit, både i
Frankrike, där man rivit romska bosätt-
ningar och massutvisat romer och i
Sverige där romer utvisats för tiggeri.
När vi ser hur ett land behandlar sina
romer ser vi hur landet i största allmän-
het ser på de mänskliga rättigheterna. I
Sverige råder det till exempel enorma
problem när det gäller utbildning. Vi är
vana vid att tänka att det är romernas
eget fel att de inte utbildar sig, men
romska barn känner sig otrygga i sko-
lan. Ingen förstår deras situation och
det finns få romer representerade på
beslutsnivå.

Maria Leissner berättar att de antagit
ett rättighetsperspektiv i utredningen.

– Romer känner en stor misstro mot
majoritetssamhället efter 800 år av dis-
kriminering. Det var först på sextioalet
som romer fick rätt till bostad och de
romska barnen fick börja i skolan i
Sverige. Men det romska utanförskapet
kostar samhället cirka 12,4 miljarder kro-
nor varje år. Vi menar att det vore en
klok investering att åtgärda detta utanför-
skap. Vi räknar med en satsning på mel-
lan 80 och 100 miljoner kronor med
fokus på utbildning och arbete.

Maria Leissner tycker att kommunerna
borde göra mera.

– Det krävs en sammanhållen strategi
och en myndighet som håller i detta.
Därför har vi i utredningen föreslagit
Nyamko Sabuni att ett sekretariat inrättas
som håller i detta arbete under en tju-
goårsperiod. Vi vill också att en san-
ningskommission inrättas. Den hoppas vi
ska leda till att romerna får upprättelse

för alla de övergrepp de utsatts för. Vi hoppas det ska leda till en nödvändig skamkänsla.

Utredningen föreslår också att en romsk kulturnämnd inrättas, en självständig myndighet som har till uppgift att stödja, driva och följa upp aktiviteter inom romskt kulturliv.

– Vi vill att Sverige tar ett steg mot att romer får mer inflytande när det gäller den egna kulturen, sade Maria Leissner.

Gunno Gunnmo, vice ordförande i Delegationen, fortsatte.

– Vi har föreslagit en strategi för tjugo år framåt och vi hoppas de fem regeringar som styr Sverige under den tiden ska genomföra denna strategi. Ofta har vi lagt skulden för romernas utanförskap på romerna själva, men efter att vi ratificerat konventionerna om minoriteternas rättigheter har situationen förändrats. I kommunerna talar man ofta om lika behandling, men det räcker inte, det krävs ofta en särskild lösning när det gäller romer. Trots att det gått tio år sedan romerna fick nationell minoritetsstatus är frågan ganska okänd ute i kommunerna. Ta bara det här med skolplikten. Många av skolans huvudmän ute i kommunerna tycker inte att det gör något om de romska barnen inte kommer till skolan. Så får det inte vara.

Soraya Post, styrelsemedlem i Delegationen, ser positivt på den framlagda utredningen.

– Det är först nu som vi romer kan tro på en förändring. Jag tror att många, även icke-romer, tror på att det nu kan bli en förändring. Vi vill också att regeringen lyfter fram antiziganismen och vi måste överbrygga klyftan mellan romer och majoritetssamhälle. Vi

måste arbeta tillsammans för att lösa de problem som finns. Vi vill inte längre vara offer. Nu när vi romer har börjat organisera oss ställer vi också större krav, sade Soraya Post.

Maria Leissner menar att en sanningskommission också är till för att bekämpa rasismen.

– Rasismen mot romer är något socialt accepterat ännu idag. När det till exempel gäller judarna är det ingen som vågar säga något nedsättande om dem. Alla vet vad de utsattes för under andra världskriget, men när det gäller romer kan man säga vad som helst. Det finns ingen skamgräns. Men värderingar är svåra att ändra på. Vi måste helt enkelt börja med våra barn.

Maria Leissner tog även upp DO:s roll.

– Vi vill att DO utökar sitt arbete med att medvetandegöra romerna om sina rättigheter.

Angelina Dimitri menar att romerna har rättigheter som de inte har tillgång

till och hur ska man lösa det?

– De vill integreras, men att det saknas möjligheter att existera på lika villkor. Man får inte glömma att romer inte fick gå i skolan förrän på sextioalet. Oftast har det varit så att alla vill arbeta för romerna. Alla vet ju vad som är bäst för oss. Men vi vill att vi ska jobba tillsammans. Tillsammans kan vi lösa de problem som finns på olika områden. Vi har mycket att komma med, både frågor och svar, menar Angelina Dimitri.

Marian Wydow, romsk brobyggare, hoppas på att den nya utredningen kommer att leda till nya lösningar.

– Jag hoppas att det här betänkandet kommer att leda till nya kulturella lösningar för romer. Vi kan inte bara jobba med diskrimineringsfrågor. Jag hoppas att vi romer också kan engagera oss och öka vår delaktighet i att påverka de strukturella och befintliga lösningar som finns idag så att vi kan medverka till ett bättre liv för alla romer, sade Marion

Delegationen för romska frågor samlas en sista gång under presskonferensen på Rosenbad.

*Hédi Fried och
Domino Kai tänder
ett ljus för alla offer.*

Minnesstund på Raoul Wallenbergs torg

Natten mellan den 2 och 3 augusti 1944 drevs omkring 3 000 romer till gaskamrarna i Auschwitz-Birkenau mot en säker död av SS-soldater. Sedan dess har natten kallats "Zigenarnatten". På flera håll i världen uppmärksammar man denna händelse varje år den 2 augusti genom att hedra minnet av offren i olika ceremonier. I Stockholm samlades man i år på Raoul Wallenbergs torg.

Text: Bengt O Björklund **Foto:** Rosario Ali Taikon

Koncentrationslägret i Auschwitz-Birkenau var platsen för den största Förintelsen av romer. De första romerna nådde Auschwitz 1941, men "Zigenarlägret" etablerades först i slutet av februari 1943. Bredvid judar och polacker, utgör detta den mest talrika grupp fångar som deporterades till Auschwitz.

Efter order av Reichsführer SS Heinrich Himmler, utrotade tyskarna 2897 män, kvinnor och barn i gaskamrarna natten mellan den 2-3 augusti 1944. Sedan 1997 har den 2 augusti högtidlig-hållits av romer och andra som engagerat sig i romernas situation.

Årets manifestation på Raoul Wallenbergs torg i Stockholm blev en

mycket blöt tillställning för de få tappra som samlats under paraplyerna. Inledningstalade gjorde Integrations- och jämlikhetsminister Nyamko Sabuni.

– Denna dag tänker vi på Förintelsens offer och deras anhöriga. Under den så kallade Zigenarnatten mördades cirka 3000 romer. Detta är något som borde vara allmänt känt, men så är det inte. Idag är kunskapen större, men har vi lärt oss något? Vi ska inte bara minnas de romer som föll offer för nazismen idag, utan också tänka på alla de romer i Europa som idag utsätts för diskriminering och förföljelse. Förföljelsen av romer slutade inte med andra världskriget. Antiziganismen är idag utbredd och romernas mänskliga rättigheter är inte

tillgodosedda i något land. Men EU har inte någon möjlighet att agera mot de länder som bryter mot de mänskliga rättigheterna. De problem som finns bottenar ofta i att man betonar olikheter. Om man läser konventionen om de mänskliga rättigheterna ser man att där betonar man likheter, att vi är alla är lika. Det finns gott om dokument som stärker de mänskliga rättigheterna, men ändå består problemen. De fina orden omvandlas inte till handling. Låt mig få säga detta: Jag tänker inte låta Delegationens rapport bli bara ord, avslutade ministern.

Näste talare var Hédi Fried, en rumänsk judinna som överlevt Förintelsen och på nära håll även sett hur romerna behandlades.

– Vi har delat öde med romerna, sade Hédi Fried, och vi ska minnas tillsammans.

Hédi Fried glömmer aldrig den så kallade "Zigenarnatten".

– Den 2 augusti 1944 kan ha varit en lika regnig dag som denna, jag minns inte så noga, men himlen var alltid grå av

all rök från krematorierna. Vi blev inlåsta tidigt den kvällen när vi hörde gråt och svaga sånger från en av barackerna bredvid. Inte förrän nästa dag fick vi veta att nästan 3000 romer hade gasats ihjäl under natten. När morgonen kom var vi lättade över att det inte var vi som hade mördats, men det var våra romska bröder och systrar. Alla ville vi glömma det hela efter kriget. Folk sade att om man inte pratar om det som hände så försvinner det, men det hjälpte inte. Nu visar det sig att man idag fortfarande söker orsaken till det som hände hos offren, inte hos förövarna. Än idag är det fördomarna som bestämmer hur vi ser på det hela och de som inte ingrep då, som bara stod och såg på, finns kvar än idag. Jag hoppas att det arbete som Delegationen och Nyamko Sabuni gjort ska leda till en förändring, sade Hédi Fried.

Eskil Franck, överintendent för Forum för levande historia, talade om vikten av dagens ceremoni.

– Det är något sorgligt med att hålla en ceremoni som denna som ska påminna oss om något mycket mörkt, som ska påminna oss om alla de romer som mördades. Det är viktigt att hålla dessa offer levande. Vi måste hedra minnet av dem och se att romernas utsatthet fortfarande finns kvar, även i Sverige. Romer behandlas inte som lika mycket värda.

Domino Kai, ordförande i föreningen Sveriges internationella filmfestival som arrangerat dagens ceremoni, talade om rasismen i Europa.

– Rasismen sprider sig och får allt starkare fotfäste runtom i Europa. Romer förföljs och nekas mänskliga rättigheter i snart sagt alla europeiska länder. I fjol dödades nio romer i Ungern i pogromer riktade mot den romska befolkningen. Nyligen utvisades 23 romer från Danmark för att en del av dem bosatt sig i ett övergivet hus och andra tältat på otilåten plats. President Sarkozy har nyss beslutat att ett läger för 300 romer ska rivas och majoriteten av dessa romer utvisades. Vi har Schengenavtal och Lissabonfördrag – men vad är det värt

Nyamko Sabuni

när romerna ändå inte får ta del av den fria rörligheten i ett Europa som kallar sig demokratiskt? Vi har inte lärt oss någonting av historien, tvärtom så upprepar vi den. Det som händer idag kan jämföras med 20- och 30-talets Europa när fascismen och nazismen bredde ut sig

och miljontals människor fick sätta livet till. Vi har alla ett ansvar för att detta inte ska hända igen.

Nästa gång kan det vara ditt barn, du eller jag som är offer, sade Domino Kai. Han avslutade ceremonin med en tyst minut för alla offren.

Eskil Franck.

Den polska gruppen Zespol Romanca tillsammans med kvällens övriga artister.

Romer i Centrum

– En återkommande tradition

Det var en romsk stjärnkavalkad som intog Romskt kulturcentrums lokaler under den regniga sommarkvällen. Många romer från hela Stockholmsområdet hade kommit för att lyssna på de olika artisterna. Det var första gången i år arrangemanget även besökte Göteborg och Malmö. Tanken är att det ska bli en årlig tradition.

Text: Mirelle Gyllenbäck **Foto:** Veronika B. Portik

Regnet höll verkligen Stockholm i sitt grepp denna måndag, när den årliga "Romer i centrum" festivalen sedan vanligt skulle hållas på Kungsträdgårdens scen. Regnet vräkte ned och arrangörerna var i sista sekund tvungna att flytta arrangemanget till Romskt kulturcentrum i Stockholm. Lokalen fylldes till bredden mest av romer som ville ta del av det späckade programmet av romska artister och grupper.

Men innan sången och dansen intog scenen var det en stunds allvar som publiken fick ta del av. Domino Kai, från Diskrimineringsombudsmannen, var där för att prata om romernas rättigheter och det arbete myndigheten bedriver. Romer utestängs kontinuerligt från samhället vilket medför att chanserna att komma in i samhället är små.

Romernas historia i Sverige är kantat av diskriminering.

– Detta har medfört att romerna inte

litar på samhället och inte minst på olika myndigheter, sade Domino Kai.

Det är många romer som är så vana att bli diskriminerade att de inte längre tänker på att de blir orättvist behandlade. De ser det som en vardag. Den tidigare myndigheten Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, fick upp mot ett 20-tal fall som rörde diskriminering mot romer som gick till domstol eller till förlikning.

Jani Madziarowicz, Jacob Silberstein och Vešo.

– Dessa rättsfall har gett upprättelse till de diskriminerade romerna. Dessa domar är en viktig markering från samhällets sida att romerna har samma mänskliga rättigheter som alla andra. Dessa domar har även gett romerna mod att anmäla händelser som är diskriminerande. Men det sorgliga är ändå att många romer inte känner till sina rättigheter och aldrig kan få upprättelse, säger Domino Kai.

Viktigt att rösta

I det stundande valet är det viktigt att alla samhällsmedborgare röstar. Vänsterpartiets borgarråd i Stockholm Ann-Margarethe Liv, var där för att berätta. Romerna har befunnit sig i Stockholm sedan 1500-talet och är en del av Stockholm. Det är just av denna anledning det är viktigt att romer visar sig mer, anser Ann-Margarethe Liv.

– Vi kan aldrig gottgöra det förgångna och det romerna fått utstå i hela Europa. Vi måste sätta stopp för det lidande romer fortfarande får utstå. Jag vill att Stockholm ska vara den första staden i världen där ingen diskriminering finns. Det ska vara noll tolerans mot det. Men

Kafanki, en grupp från Balkan.

detta är allas ansvar, både ert och mitt, sade Ann-Margarethe Liv.

Efter talen var det dags för den stjärnspäckade kvällen av romska artister och grupper. Vešo & Jani sjöng moderna romska låtar. Jani Shella fick hela publiken nynna till sin vackra stämma. Dansgruppen Unga stjärnor var även där med ett bejublat framträdande som drog

de högsta applåder under kvällen. Men kvällens stora dragplåster var ändå Zespol Romanca, som hade kommit hela vägen från Polen. Gruppen som spelar traditionell polsk-romsk musik och fick hela publiken att vilja dansa. Det är troligtvis inte sista gången vi ser dem här.

Med lite tur återkommer evenemanget på stora scenen i Kungsträdgården nästa år.

Vänsterpartiets borgarråd i Stockholm Ann Margarethe Liv

Domino Kai.

Ett Stockholm för alla!

Vänsterpartiet

Romerna har varit en del av Stockholms befolkning sedan 1500-talet och är en självklar del av stadens historia. Vi vill att Stockholm ska vara den första staden i världen som respekterar romernas rättigheter till 100 procent!

Det innebär bland annat:

- Rätt till modersmålsundervisning
- Rätt till arbete
- Rätt till utbildning
- Stöd för romsk kultur och till romska föreningar

Vi i Vänsterpartiet tänker fortsätta kämpa tillsammans med romerna för lika rättigheter och respekt, mot diskriminering och rasism. Tillsammans bygger vi en rättvis och modern stad. För alla!

Ann-Margarethe Livh
Vänsterpartiet Stockholm stad

Rumänien kritiskt mot utvisning av romer

I Rumänien är reaktionerna starkt negativa mot att Frankrikes president Sarkozy fortsätter med att utvisa romer.

– Det är fel att utvisa romer, för många av dem har levt länge i Frankrike. De har jobb och barnen går i skolan, så det är fel. De borde i stället få leva lagligt där, säger Ilie Dinca, som är chef för den statliga myndigheten för romer, till Ekots reporter Alice Petré.

Han är själv rom och var med och grundade myndigheten, som ligger högt upp i en stor, tung, sliten kontorsbyggnad i Bukarest.

Utrikesministern, ansvarig statssekreterare och många fler ingår i kören av kritiker mot Frankrike. Sarkozys motiv är bara politiskt, menar Ilie Dinca.

Den franske presidentens krav att EU-pengar ska dras in om inte Rumänien nu tar ansvar för sina egna medborgare, romerna, kommer inte att gå hem, tror Peter Eckstein. Han är rådgivare till Rumäniens president som tar emot i det pampiga presidentpalatset:

– Tvärtom får vi kanske mer EU-pengar nu, säger han.

Och presidenten upprepar att den fria rörligheten inom EU inte är förhandlingsbar. Varken Eckstein eller Dinca går på djupet med årtal av eländiga villkor för romerna här, utan betonar hellre de projekt som drivs.

Ilie Dinca har mött den franske ambasadören och börjat dra i gång lokala samarbeten mellan franska och rumänska

Ilie Dinca

orter med romer. Bostadsproblemen är mest brådskande, men utbildning tycks ändå stå först på listan.

Ilie Dinca kritiserar att ingen med kännedom om romers villkor tycks ha varit med hittills i de överläggningar som ägt rum i Paris, men hoppas på en ändring när Frankrike i stället kommer till Rumänien.

SR Ekot

Grattis Katri!

DO Katri Linna fyllde nyligen 50 år och firade med öppet hus på myndigheten. Det var en mycket glad och uppsluppen Katri Linna som tog emot alla de gäster som tagit sig till lokalerna på Torsgatan i Stockholm. Det var många dignitärer som blandade sig med DO:s personal och personliga vänner till Katri.

I ett tal som Paul Lappalainen höll till Katri Linna från scenen sade han bland annat att hon antagit många stora utmaningar genom åren.

– Men en av de största utmaningarna var nog när du anställde mig. Det skulle nog ingen annan våga, sade han med glimten i ögat.

Han nämnde också den nya rapport som överlämnats till regeringen samma dag.

– Jag undrar, sade han, om du inte har klämt på den här rapporten för att kunna släppa den just idag.

ÉR:s Bengt O Björklund ger sin nya bok "Funderingar" i present till Katri Linna.

Rapporten handlade om åldersdiskriminering, ett passande ämne nu när Katri Linna passerat den aktningvärda åldern 50 år.

Stämningen var hög och det var ett

romskt band från Balkan som stod för musiken, men den dansanta musiken till trots var det får som vågade svänga sina lurviga.

Vi på É Romani Glinda säger grattis!

ENHETEN FÖR MINORITETSFRÅGOR PÅ LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN

Sedan den 1 januari 2010 har Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget ett gemensamt nationellt uppdrag att:

- samordna de minoritetspolitiska målen och följa upp så att minoritetspolitiken genomförs
- synliggöra de nationella minoriteterna och sprida kunskap om deras rättigheter
- fördela statsbidrag till kommuner och landsting inom förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli
- fördela statsbidrag till nationella minoriteters riksorganisationer

Länsstyrelsen har också ett tidsbegränsat uppdrag att:

- ge stöd till kommuner som påbörjat ett utvecklingsarbete med den romska minoriteten
- förmedla kontakter mellan den romska minoriteten och ansvariga myndigheter

För mer information: www.lansstyrelsen.se/stockholm/minoriteter eller www.minoritet.se

Kontakt: minoriteter.stockholm@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Romer mördade i Slovakien

En man beväpnad med ett gevär sköt och dödade åtta personer, sårade 15 och vände sedan vapnet mot sig själv en måndag morgon i slutet av augusti på en gata i den slovakiska huvudstaden Bratislava. Sex av offren var romer.

Text: Bengt O Björklund

– En man i femtioårsåldern sköt ihjäl åtta personer och tog sedan sitt liv efter att polisen fångat honom i ett hörn när han försökte fly från brottsplatsen, sade polisspektör Jaroslav Spisiak till journalister på platsen.

Skjutandet startade strax efter klockan 10.00 lokal tid i en lägenhet där en romsk familj bodde i ett höghusområde i Devinska Nova Ves, ett annars lugnt område i nordvästra delen av staden.

– Det sjunde offret, en 52-årig kvinna, tillhörde inte den mördade familjen och var förmodligen skjuten av misstag på sin balkong när den beväpnade mannen på flykt började skjuta in i fönstren, sade inrikesminister Daniel Lipsic.

Spisiak sade att polisen först fått ett

nödanrop om en skottlossning i en lägenhet.

– De första poliserna som kom såg den beväpnade mannen lämna huset där han hade dödat sex romer.

De som dödades var en romsk mamma och hennes två döttrar, hennes 12-åriga barnbarn, en vän till en av döttrarna och mannen till en av döttrarna.

Polisen avstod från att spekulera om ett motiv för en av de värsta händelserna i landets historia, men Lipsic sade att rasistiska motiv var osannolikt.

Flera vittnen berättade för TA3 nyhetskanalen att den beväpnade mannen hade bott i en lägenhet ovanför familjen han mördade.

Slovakiska medier rapporterade som

alltid när det handlar om romer att den romska familjen varit känd i trakten för sin brottsliga verksamhet.

Marta Vozbranukova, en lärare från en förskola i närheten av scenen, sade till AFP att hon hade sett "en äldre man med ett automatvapen gå mot höghuset."

– Efter ett tag sprang en skadad man av romskt ursprung, vars familj bor i huset, ut och föll på marken där den beväpnade mannen sköt honom två eller tre gånger," berättade hon.

Spisiak sade att den beväpnade mannen sedan började skjuta "på allt som rörde sig."

– Fler poliser kom och omringade honom. Han hade inget annat val än att begå självmord, tillade han.

Lipsic sade att kvinnan som skjutits på balkongen förmodligen hade retirerat till sin lägenhet, där hennes make hittade henne död när han kom hem från jobbet.

När skottlossningen började varnade de lokala myndigheterna folk genom högtalare att inte gå ut eller befinna sig i närheten av sina fönster.

– Jag såg en förlupen kula som gått genom vårt fönster, vår dörr, träffat väggen och slutat på golvet, sade en kvinna i femtioårsåldern som bor i området till TA3.

Varken hon eller hennes familj skadades. De gömde sig i ett rum utan fönster så fort de hörde varingen från kommunens högtalare.

Den beväpnade mannen var en före detta soldat.

– Den beväpnade mannen var omkring 50 år gammal. Han hade ett gevär, modell 58, och två pistoler. Han hade åtta fulla gevärsmagasin och flera fulla magasin till pistolerna. Det är klart att han inte var ägare till vapnet, sade Lipsic.

– När han sprang bort från huset sköt han på måfå och skadade minst 15 personer, varav ett treårigt barn, som fördes till sjukhus, berättade räddningstjänstens taleskvinna Dominika Sulkova för AFP.

Hon berättade att det fanns tretton skottskadade människor på sjukhuset.

Fyra är allvarligt skadade, av dem är en i ett kritiskt tillstånd, men hans tillstånd är stabilt, tre befinner sig i ett allvarligt tillstånd och nio har stabiliserats, sade hälsominister Ivan Uhliarik.

Andra på plats blev skadade av flygande glas.

Polisen spärrade av området där skottlossningen började och avledde trafiken från området som omfattar villor och hyresbostäder.

Lipsic berättade att en polisman hade träffats i huvudet och var på sjukhus, men att hans tillstånd var stabilt.

Twister och mindre sammanstötningar har förekommit mellan majoritetsbefolkningen och människor från den mestadels fattiga romska folkgruppen i Slovakien, särskilt på mindre orter, men massmord på romer av denna dignitet har inte förekommit tidigare.

Det bor omkring 430.000 romer i Slovakien, som har ett invånarantal på 5,4 miljoner.

Svenska EU-minstern tycker att sanktioner bör sättas in mot Frankrike

Tema: Frankrike

Det ska svida i plånboken om man behandlar romer illa. Det sade EU-ministern Birgitta Ohlsson (FP), till SVT:s Aktuellt nyligen. Hon kan tänka sig ekonomiska sanktioner mot Frankrike, på grund av hur landet behandlar sin minoritetsbefolkning.

Text: Bengt O Björklund

Ett stort antal romer har utvisats från Frankrike och flera romska läger har rivits i en strategi att bli av med alla romer i landet.

– När man trampar på EU:s hjärta, det vill säga de mänskliga rättigheterna, då måste man också straffas ekonomiskt, säger Birgitta Ohlsson.

På frågan om hon tycker att man skulle kunna sätta in sanktioner mot Frankrike så svarar hon: "absolut".

– Jag är absolut inte främmande för

det. Vi måste ju leva upp till Europatanken, som handlar om frihet och mänskliga rättigheter.

Samtidigt har romer avvisats från Sverige på grund av tiggeri och Birgitta Ohlssons allianskollega, migrationsminister Tobias Billström (M), har sagt att tiggeri inte är en rimlig försörjning.

Men Birgitta Ohlsson vill inte svara på frågan om hon tycker att Tobias Billström har fel.

– Vi måste göra situationen mer kom-

Foto: Pawel Flato.

plex än att bara göra det till en fråga om kriminalitet. Det (tiggeri) är social misär och inget annat, sade Birgitta Ohlsson.

SVT

Romer i
Saint Denis.

Foto: Paul Sznajer

Fransk politik är en skam

Nu tävlar vissa länder inom EU i vem som är bäst på att utvisa romska EU-medborgare. Nyligen drog Frankrike iväg i täten med sina massavvisningar och rivningar av illegala romska läger. Den franske presidenten Nicolas Sarkozy säger att det är en del i ett åtgärdsprogram mot kriminalitet som lanserats. Rivningen av 300 läger runt om i landet har inletts och sammanlagt ska 700 personer avvisas. De som åker frivilligt erbjuds 300 euro och en biljett för resan tillbaka. Det invandrarfientliga italienska partiet Lega Nord applåderar det franska initiativet.

Text: Bengt O Björklund

Beskedet att massutvisa romer kom efter ett krismöte med president Sarkozy. Före mötet sade han att den romska minoriteten utgör ett säkerhetsproblem i Frankrike. Efter mötet meddelades att ny lagstiftning kommer före årets slut för att underlätta utvisningen av romer. Bara under förra året utvisades 10 000 romer från Frankrike.

Sarkozys åtgärder kom efter att resande och romer i centrala Frankrike bränt bilar och en polisstation den 17 juli efter att en polis skjutit och dödat en av dem, en 22-årig rom som inte stannat sin bil under en nattlig identitetskontroll.

De protesterande tillhör en 400 000 man stark grupp av resande och romer som är franska medborgare. Däremot är de nyanlända romerna från Bulgarien och Rumänien bara cirka 15 000 i Frankrike. Olika grupper kritiserade Sarkozy för

bunta ihop de två olika samhällena.

Under flera veckor nu har romer i stora grupper avvisats från Frankrike, men det råder stor oenighet om huruvida Frankrike bryter mot EU:s regler om den fria rörligheten. Medborgare i EU får vistas i ett EU-land i tre månader innan de måste visa att de kan försörja sig.

Men givetvis är ansvaret gentemot dessa de fattigaste och mest utsatta av alla européer betydligt större än så. Det kan inte vara möjligt att vi 2010 fortfarande har en underklass av en sådan dignitet i det moderna europeiska samhället. Synen på och inställningen till det romska folket är en skam, inte bara för EU, men för hela världssamfundet.

Bara det faktum att den franske presidenten vill avvisa en hel folkgrupp på grund av kriminalitet luktar så unket att

man mår illa. Hur kan man stämpla ett helt folk som kriminella? Kvinnor och barn, alla dras över samma kam, alla tillhör de den europeiska parian.

Den franska regeringen motiverar utvisningarna av romer genom förklaringar som att romska läger sprider prostitution och människohandel över hela landet, och att romerna skulle kunna stigmatisera hela landet.

Till och med katolska kyrkans överhuvud Påven kritiserar det som händer i Frankrike. Biskop Agostino Marchetto, talesman för Vatikanen i flyktingfrågor, säger i ett uttalande att EU:s regler förbjuder kollektiv utvisning av folkgrupper. Undantag kan göras om en folkgrupp utgör ett allvarligt hot mot en nations säkerhet, något som inte kan sägas om romerna i Frankrike, understryker biskop Marchetto.

– Genom att utvisa romerna bryter de franska myndigheterna mot sina egna lagar, och genom sitt sätt att agera har man bidragit till uppkomsten av de illegala bosättningarna i landet, säger han.

En färsk FN-rapport varnar för ökad rasism i Frankrike och behandlingen av romer nämns särskilt i rapporten. Den rumänska utrikesministern Teodor Baconschi har i flera intervjuer med internationella nyhetsbyråer varnat för att

Frankrike brännmärker och hanterar romerna som grupp och att romer har rätt till individuella prövningar om de ska få stanna eller inte.

Att romerna befinner sig i landet på fel grunder är ett argument som hörts även i Danmark, och i både Frankrike och Danmark har politiska ledare anklagat romer i allmänhet för kriminalitet.

Även i Sverige

Under året har cirka 50 romer utvisats från Sverige med hänvisning till att de tigger, något som inte är förbjudet i svensk lag. Romerna har utvisats med stöd av utlänningslagen som säger att personer som misstänks sakna försörjning kan utvisas.

– Rörligheten finns till för människor som på ett ärligt sätt vill arbeta, studera, starta företag eller turista. Tiggeri faller inte in under någon av de kategorierna, sade migrationsminister Tobias Billström (m) i samband med utvisningarna.

European Roma and Travellers Forum, ERTF, uppmanar Frankrike att betrakta alla sina medborgare som jämlika och inte peka ut romer som en av de bakomliggande orsakerna till samhällets missförhållanden.

– En händelse ska inte tala för ett helt samhälle. Kriminella element finns i alla sektorer av befolkningen, oberoende av etnicitet och social klass. Detta innebär inte att hela gruppen är brottslingar, betonar Rudko Kawczynski.

Protesterande romer

I mitten av augusti blockerade romer och resande i Frankrike en viktig motorväg utanför sydvästra hamnstaden Bordeaux. De protesterade efter att en grupp på flera hundra individer drivits ut ur sina hus i ett läger.

Mer än 250 bilar, lastbilar och husvagnar användes för att blockera Bordeaux förbifart och en bro över floden Garonne. Tidigare hade romska invandrare utvisats från ett läger i staden Anglet i sydvästra Frankrike.

De protesterande blockerade trafiken

på bron i ungefär fem timmar och flera slagsmål bröt ut.

Internationella människorättsgrupper har krävt ett omedelbart ingripande av Europeiska unionen och FN för att stoppa främlingsfientlighet och rasism i Frankrike. De har beskrivit Frankrikes behandling av romer som omänsklig.

Även European Roma Right Centre (ERRC) i Budapest har protesterat mot Frankrikes beslut att massavvisa romer ur landet. Som en reaktion på Frankrikes president Nicolas Sarkozys plan för att systematiskt vräka franska resandefolk och migrerande romer från sina hem och kollektivt utvisa romska EU-medborgare från Frankrike, kräver ERRC ett slut på ett agerande som leder till grova kränkningar av mänskliga rättigheter av dessa marginaliserade grupper.

I ett brev till presidenten, förklarar ERRC att den franska regeringens agerande förvärrar bostadsförhållandena för resandefolk och romer och kan bryta mot det lagliga skyddet för fri rörlighet och mot kollektiv utvisning. ERRC noterar också att presidentens agerande förstärker diskriminerande uppfattningar om romer och resande och förvärrar den allmänna opinionen mot dem.

– Förra året konstaterade den Europeiska kommittén för sociala rättig-

heter att Frankrike brutit mot den europeiska sociala stadgan genom att inte tillhandahålla lämplig inkvartering för resande och migrerande romer. Om regeringen vill ta upp problemet med olagliga bosättningar borde man börja med att fullt ut genomföra fransk lag som kräver skapandet av ett tillräckligt antal samlingsplatser för resande personer med lämplig service. Att göra syndabockar av resandefolk och romer löser inte problemet, sade ERRC verkställande direktör Robert Kushen.

Bor i en träkoja

Den romska flickan Marka bor i en träkoja med sin make i ett läger med cirka 300 romer byggd intill en rangergård i Parisförorten Pantin. Den 17-åriga flickan, som tjänar cirka 10 euro (cirka 100 kronor) på en dag genom att göra sketcher för turister i Paris, är bland de romer som är målet för utvisning av den franska regeringen.

Marka lever i fruktan för utvisning. Hon är rumänsk medborgare och har varit i Frankrike "till och från" i tio år.

– De flesta av invånarna i vårt läger har kommit från Rumänien under de senaste sex månaderna och talar inte franska, sade hon.

Två rader av husvagnar och skjul möter varandra och soporna staplas vid

Foto: Julien Beller

Foto: Julien Beller

entrén. Det finns inget rinnande vatten. Männen försöker tjäna pengar genom att samla in skrot, medan kvinnorna tigger. De flesta av barnen går inte i skolan.

– Pantinlägret är olagligt och är planerat att rivas eftersom rangergården håller på att utvecklas, sade Philippe Navarro, stabschef vid borgmästarens kontor i Pantin.

Invånare i lägret säger att de kan tjäna mer pengar och behandlas bättre i Frankrike än de skulle bli i Rumänien. De säger att de inte kommer att lyda orden att lämna landet.

I den angränsande Parisförorten Saint-Denis, blev de bosatta i ett romskt läger som funnits i 10 år evakuerade av polisen i juli. Dagen efter var männen tillbaka för att bygga nya kåkstäder där, med trä som de hade hittat.

– De flesta av dem talar franska och barnen på lägret går i skolan, säger Miahai Stefan, 30, en skrot- och metall-samlare.

– Vi vill stanna här, säger han. Vi vill ha en plats att bo och arbeta, och där vi kan skicka våra barn till skolan.

Vill riva 300 läger

Sedan Nicolas Sarkozys kraftåtgärder inleddes den 6 augusti har över 40 läger med cirka 700 vuxna och barn stängts. Regeringen vill riva sammanlagt 300 läger under de kommande månaderna.

Förslagen har väckt ilska från vänster i

Frankrikes politiska etablissemang, men diskussionerna mot romska läger har också dragit på sig kritik från presidentens eget borgerliga UMP parti.

Efter den senaste raiden på ett läger i en förort i östra Paris, sade UMP lagmannen Jean-Pierre Grand att regeringens politik har "förvandlats till något skamligt" och liknade lägervräkningarna vid uppsamlingarna under andra världskriget.

Grand sade att han var tvungen att reagera efter att ha hört "att myndigheterna, som kommer mycket tidigt på morgonen, delar upp familjer, skickar män till ena sidan och kvinnor och barn till den andra, och hotar att skilja mödrar och barn."

Han fortsatte med att konstatera att den typen av vräkningar inte fungerar, eftersom romerna tenderar att omgruppera senare.

Andra konservativa politiker har också uttalat sig mot de allt hårdare säkerhetslagarna. I en intervju med Le Parisien, krävde ex-minister Christin Boutin, ordförande i UMP-allierade kristdemokratiska partiet (PCD) ett slut på att "odla rädsla" och "sätta människor mot varandra."

– Stigmatisering av en eller annan grupp ökar våldet, sade hon och tillade att många fransmän har utländskt ursprung, inklusive presi-

denten själv, som har en ungersk bakgrund.

Medan EU till stor del har avstått från att kommentera Frankrikes agerande mot romer eller dess tänkta nya lagar har FN varit ganska rakt på sak.

En antirasismpanel från FN uttalade nyligen att Frankrike befinner sig i "ett betydande uppsving av rasism" och landet saknar den politiska viljan att ta itu med problemet. Några medlemmar i panelen uttryckte oro över den typ av politisk diskurs som råder i landet, över nationell identitet och invandring.

Men en undersökning nyligen av den regeringsvänliga tidningen Le Figaro visar att det hårdföra tillvägagångssättet kan göra Nicolas Sarkozy, som annars har fallit i opinionsmätningarna, mer populär.

Undersökningen visar på ett starkt stöd för tillslaget mot romer. 79 procent av de tillfrågade var positiva till en avveckling av de romska lägren.

Foto: Julien Beller

Europas romer jagas

I Frankrike har i dagarna president Nicolas Sarkozy infört en etnisk bortsortering av romer i flera städer. Syftet med åtgärden sägs vara att stävja kriminaliteten och tiggeriet i landet. Han får mer eller mindre härja fritt med sin rasistiska propaganda som att utpeka romer som ett olösligt problem som måste sopas bort från landets karta, utan att möta ett större motstånd varken från rättsaktivister och politiker på hög politisk nivå inom EU. En av få som öppet har opponerat sig är EU-ministern och riksdagsledamoten för Folkpartiet, Birgitta Ohlsson.

Vår egen stats- och utrikesminister håller tungan i styr, vilket kan bero på att denna fråga kanske är en alltför het potatis nu i valtider.

Jag vill inte på något vis försvara eller ursäktas de romer som är kriminellt belastade, de ska naturligtvis sona sina brott. Men att utpeka ett helt folk som tjuvar och banditer är i sig självt kriminellt och är ett brott mot Genèvekonventionen och de gängse EU-regler som gäller Europas medborgare och invånare, att varje människa har rätt att behandlas rättvist och bedömas som individ och inget annat.

President Sarkozy bedriver nu en het-sjakt på människor som i flesta fall kommit till landet för att söka sig en fristad. De flyr hals över huvud från sina hemländer för att undgå fattigdom och misär, och inte minst från hotet att lemlästas till döds.

Antiziganismen sprider sig som en farsot runt om i Europa. Sarkozys rasistiska propaganda får fler och fler anhängare även utanför landets gränser. Danska främlingsfientliga krafter visar armmuskulerna och bedriver en politik som kan liknas vid Silvio Berlusconi, Sarkozys och den ungerska högerextremistiska rörelsen "Jobbiks" fientliga utfall mot romer. I Sverige tas generella beslut vid asylären-

den för romer, de utvisas utan en regelrätt och rättvis prövning.

Hitler och hans anhängare lyckades med Förintelsen av bland annat judar och romer, mycket på grund av att vanliga Gudstroga människor, goda föräldrar och djurvänner, underlättade för nazisterna att förverkliga sin etniska rensning och förintelsestrategi.

Rättroga, samvetsgranna och humana invånare såg på hur romer och judar forslades bort på lastbilar och tåg till Förintelselägren i Polen och i Tyskland utan att protestera. Hatpropagandan som bland annat Hitlers medieprofet Joseph Goebbels stod för hade lyckats.

Idag kan vi få se liknade scener i bland annat Frankrike, Italien och i Ungern, fast nu forslas romerna inte till något Förintelseläger utan till ett liv under dödshot och ett utanförskap som leder till utarmning, medan andra människor ser på.

Frankrike är ett land med kolonial och imperialistisk historia. Landet har utnyttjat och forslavat människor i länder som har hamnat i deras våld. Man har rensat och skövlat länders tillgångar och rikedomar, man har krigat och dödat människor för att skapa sitt Frankrike till en stormakt med gott välstånd.

Makthavarnas och en del medborgares höga tankar om sin egen förträfflighet resulterar nu i avskyvärda och rasistiska handlingar mot människor som söker sig till detta land för att få en dräglig tillvaro.

I många EU-länder betraktas de flesta romer som icke-medborgare trots att de i generationer har vistats i landet, de ses som inkräktare eller främlingar. De vägras fasta bostäder, skolgång och ett regelrätt arbete. Även om man har en hög utbildning och försöker leva efter de spelregler som samhället står för, blir man snabbt bortsorterad. Man räknas inte.

Det är inte så ovanligt att barn och ungdomar klassas som mindre begåvade

Hans Caldaras

och placeras i särskolor. Deras hopp om en trygg framtid tas ifrån dem redan i tidig ålder. De nekas att uppnå de mål de drömmer om. Många får inte ens en chans att sitta i en skolbänk.

Senare i livet får de skulden för att de inte lever och fungerar som alla andra i samhället, att de tjänar sitt dagliga bröd på gator och torg som tiggare eller gatumusiker.

Problematiken med att det finns människor som lever utanför samhällets beskydd har inte uppstått av sig självt. När det gäller romer finns det en lång historia av förföljelser och rasistisk propaganda bakom.

Tvingas man leva i en tillvaro där det saknas tillit till majoritetsfolket och de styrande, som skapats ur det negativa beteende och bemötande man dagligen utsätts för, är det inte konstigt att man kan bli avståndstagande mot allt vad de representerar. Det är sorgligt, men fullt förståeligt.

Det som nu sker i bland annat Frankrike är ett brott mot mänskliga rättigheter och är totalt oacceptabelt i ett Europa 2010. Denna klappjakt på Europas romer måste hejdas innan den går överstyr. EU bör agera genast innan frågan blir alltför infekterad på nationell nivå. Det är ett europeiskt problem som måste ha en europeisk lösning.

Hans Caldaras, föreståndare
Romskt kulturcentrum i Stockholm

Fransk minister övervägde avgå, men stannar kvar i regeringen

Frankrikes utrikesminister Bernard Kouchner har övervägt att avgå med anledning av de massutvisningar av romer som president Nicolas Sarkozy drivit igenom.

– Jag är inte glad över det som har hänt. Jag har arbetat för romerna i 25 år. Men vad kan jag göra för att förbättra situationen? Avgå? Jag har funderat på det, sade Kouchner till radiokanalerna RTL nyligen.

Kouchner, som överraskande tackade ja till en ministerpost i den franska högerregeringen 2007, trots att han tidigare har varit minister i franska vänsterregeringar, har dock bestämt sig för att stanna kvar för att på så vis kunna fortsätta att arbeta för romernas rättigheter.

– Det är viktigt att stanna. Att avgå vore att överge sin post och att bara acceptera det som har hänt, sade han.

Jobbik vill inrätta "kriminella zoner"

Ungerns radikala nationalistiska parti Jobbik har föreslagit att lagöverträdare bör flyttas till särskilda områden utanför städerna där de skulle stå under polisövervakning, en så kallad "allmän ordningszon".

Det styrande Fideszpartiets riksdagsgrupp sade att "getton" inte är svaret på de problem Jobbik pekar på.

Socialdemokraterna menar att Fidesz visar likgiltighet för vad de kallar Jobbik's "antidemokratiska" åsikter.

Csanad Szegedi, en parlamentsledamot för Jobbik, berättade under en presskonferens nyligen att en första "allmän ordningszon", ett avspärrat område där de boende registreras och övervakas av det lokala gendarmeri, ska inrättas i den nordöstra staden Miskolc. Förslaget syftar till att "dela upp de kriminella elementen" och samtidigt tvinga dem att "integrera", sade Szegedi. Jobbik vill även inrätta självförsörjande fängelser, där de intagna själva får betala för sitt uppehälle.

Jobbiks ledare Gabor Vona berättade under samma presskonferens att integreringen av Ungerns romska befolkning misslyckats under de senaste tjugo åren och föreslog att skicka romska barn till internatskolor där "segregation skulle vara ett mer produktiv pedagogiskt redskap."

Bakro

En originalserie av Ulf Lundkvist och Bengt O Björklund.

Sverige kräver europeisk strategi för romer

Den svenska regeringen har nyligen skickat en skrivelse till kommissionen om den utsatta situationen för romer i Europa. I brevet föreslår Nyamko Sabuni, Integrations- och jämställdhetsminister och Birgitta Ohlsson minister för EU-frågor att kommissionen bör vidta ytterligare åtgärder för att säkerställa att romer också får sina mänskliga rättigheter.

Bland annat finns ett förslag till en bindande handlingsplan, som kommer att innehålla specifika åtgärder rörande boende, utbildning och arbete. Om kommissionen inte tar initiativ avser Sverige att föra ärendet till ministerrådet.

Oro över behandlingen av romska EU-medborgare

Kära Viviane Reding och herr Andor, Situationen för romer i Sverige liksom i Europa är av stort intresse för den svenska regeringen. Under de senaste åren har vi sett en rad övergrepp mot deras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter. Den negativa inställningen till romerna är inte bara ett problem för vissa länder - men för oss alla.

Respekt för de nationella minoriteternas rättigheter är en viktig del av genomförandet av de mänskliga rättigheterna. Antiziganism och intolerans mot nationella minoriteter inte är en del av de värderingar som ett demokratiskt Europa står för. Rätten till likabehandling och rätten att leva utan fruktan för våld och diskriminering måste skyddas av varje regering. Även romerna bör ha mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som garanteras av t.ex. Europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, stadgan om de grundläggande rättigheterna i Europeiska unionen och den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna.

Den svenska regeringen är bekymrad över att situationen för romer tycks ha försämrats inom Europeiska unionen. Levnadsstandarden och övriga villkor under vilka romska grupper kvarstår i vissa medlemsstater skapar en ohållbar situation som inte är acceptabelt inom EU.

Sverige noterade med tillfredsställelse meddelandet från kommissionen den 7 april 2010 till Europarådet, Europaparlamentet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén om den sociala och ekonomiska integrationen av romer i Europa (COM/2010/0133).

Med tanke på den alarmerande situationen, uppmanar den svenska regeringen kommissionen att vidta ytterligare åtgärder för att bygga vidare på det viktiga arbete Kommissionen har gjort. Den har spelat en avgörande betydelse med till exempel inrättandet av en europeisk plattform och gemensamma grundprinciper för integration av romer.

Sådana åtgärder kan omfatta inrättandet av en bindande handlingsplan med konkreta åtgärder för att garantera tillträde till bostäder, utbildning och arbets-

Foto: Pawel Flato.

Birgitta Ohlsson.

Foto: Pawel Flato.

Nyamko Sabuni.

marknad. Några initiativ i detta avseende bör vara ett adekvat stöd med medel från Europeiska socialfonden.

För att sätta stopp för kränkningar av mänskliga rättigheter för romerna i EU, är det viktigt att ytterligare åtgärder vidtas omgående. Om inga framsteg kan ses inom en snar framtid kommer den svenska regeringen tvingas att ta ett initiativ i denna fråga till ministerrådet.

Med vänlig hälsning
Birgitta Ohlsson, Minister för EU-frågor
Nyamko Sabuni Integrations- och
jämställdhetsminister

Gamla bilder berättar

Kära vänner av gamla bilder berättar.

Så här, som på bilden under, kunde det se ut i ett romskt tält på 40-talet. Trots att vi visat många bilder på piprökande äldre damer, var det inte så vanligt som man kan tro.

Iden här omgången av bildserien har vi gått in i Erik Ljungbergs fotoalbum som vi har fått och som nu ingår i É Romani Glindas stora bildarkiv. Bilderna denna gång är tagna under åren 1948-49 i Norrland och på Kiviks marknad.

Erik har genom tiderna varit en flitig besökare på olika marknader, bland annat på Kiviks marknad. När han var på Kiviks marknad första gången vet vi inte, men bilderna därifrån är tagna redan 1948. Då träffade han bland andra Butsolé och hans familj, som ni kan se på det första fotot. Det är sommar och varmt.

På det andra fotot har Butsolé slagit upp sitt tipiliknade tält med sin familj. Det var ett vanligt tält på den tiden när man var på resande fot och inte kunde ha med sig alla sina tillhörigheter. Ett tält av detta slag gick fort att slå upp och lika lätt att riva när man skulle till nästa plats.

Gamla bilder berättar

Aret efter var Erik tillsammans med min farfar Johan Dimitri Taikons familj i Norrland. De bägge syns på bilden under.

På fotot till höger syns medlemmar ur min familj. Från vänster Saveta, Aljosha, min farmor Volja, Vatchulé, Erik Ljungberg och Kolja. I förgrunden sitter Savetas barn, Fardi och Madocka.

På bilden till vänster ser vi Sofia Taikon någonstans i Norrland. Här visar hon stolt upp sin nya klänning.

På bilden ovan ser vi min farmor vid en vedspis utanför tältet. Dessa spisar var ofta även inne i tälten, men på sommaren var det skönt att slippa röken.

Fred Taikon

Vegetariska Auberginerrullar

Det här behövs till ca 8 personer:

4-5 stora, avlånga auberginer
500 g spagetti

Tomatsåsen:

6 burkar krossade tomater
5 msk olivolja
1 st. gul lök
1 kruka färsk basilika

Béchamelsåsen:

3 msk margarin
4 msk vetemjöl
8 dl mjölk
2 påsar riven parmesan ost
salt och vitpeppar

Gör så här:

Koka spagettin i 6 minuter. (al dente)

Tomatsåsen

Häll oljan i en tjockbottnad kastrull.

Hacka löken och lägg den i oljan, låt bryna tills löken blivit gyllenbrun.

Häll i de krossade tomaterna, krydda med salt och hackad basilika, låt sjuda på svag värme i ca 30 min.

Rör om då och då.

Auberginerrullarna

Skiva auberginerna på längden.

Stek dem i en panna utan fett tills de har fått färg på bägge sidorna.

Den kokta spagettin blandas med hälften av den färdiga tomatsåsen.

Ta en ugnsfast form och häll i tomatsås så att den täcker botten.

Ta en aubergineskiva och lägg i lite spagetti och rulla ihop, lägg auberginerrullarna över tomatsåsen i formen.

Béchamelsåsen:

Smält margarinet och vispa i mjölet, häll i mjölken under kraftigt vispande tills såsen tjocknat.

Smaksätt med parmesan, salt och peppar.

Ta nu den resterande tomatsåsen och häll över auberginerrullarna, häll sedan béchamelsåsen över tomatsåsen i smala ränder så att det blir ett fint mönster.

Strö över parmesan och hackad basilika.

Grädda i 200-graders ugn i ca 15 min.

Smaklig måltid

Sármí ála romána

Gado trubúl 8 ženénge

4-5 baré thaj lunži auberginora
500 g spaghetti

O rantáš anda ličardé peredéci

6 kotíí ličardé peredéci
2 řojá olivésko vulój
1 purúm
1 kotía basilika

O čiralésko rantáš

3 řojá margarína
4 řojá ařó
8 dl. thud
2 goné řangló parmesan čírál
Lon thaj pipéri

Ker gadea:

Čírav le spaghetti ande 6 minútsi

O rantáš anda le ličardé peredéci

Šor o vulój ande jekh thulí fundóski tigája. Šin o purúm ande siné kotorá, muk te číról ande o vulój te lel o purúm farba. Maj šor andré le ličardé peredéci, tho lon thaj pipéri, šin é basilika ande siné kotorá, muk te číról lokés ande 30 minútsi. Hamisár ande tigája te na phabarés o rantáš

Šin le auberginora pe lunžimáta. Pék le auberginora bi čikenósa te len fárba pe le duj rigá. Le dopáš andá

*Gästcock i detta
nummer är
Maria Taikon.*

o peredeciósko rantáš thaj hamisár ande jekh than le spagettonénsa. Šor andre o rantáš ande jekh čaró te vušaravés o fúndo le čarésko. Le jekh felía aubergino. Tho andré siřa spaghetti tevelisár é felía te anklél jekh sárma. Akaná pher o čaró le sarménsa.

O čirálesko rantáš

Bilár é margarína thaj már andré o ařó, šor andré o thud, hamisár mištó gi pon thuliló o rantáš. Akaná šor andré o čírál sóde but plačál tut. Lon thaj pipéri. Pala godá šor o loló rantáš oprál pa le sármi Maj šor oprál o parnó rantáš ande tang liniie te anklél vródi sar jekh šukár cíta. Maj šor oprál anda o řangló čírál thaj é basilika. Muk te pečól ando o bov pe 200 grádura ande 15 minútsi.

Xan pe sastimáte.

POSTTIDNING B

É Romani Glinda
Egnahemsvägen 58
se-141 37 Huddinge
Sweden

Diskrimineringsombudsmannen (DO) är en statlig myndighet som arbetar mot diskriminering och för allas lika rättigheter och möjligheter.

**diskriminerings
ombudsmannen**

Anmäl diskriminering till DO

DO arbetar för att diskriminering inte ska förekomma i samhället. Genom att anmäla diskriminering till DO gör du tre bra saker:

Utsätts dina barn för diskriminering i skolan?

Får dina barn tillgång till den undervisning de har rätt till i skolan? Blir de mobbade eller trakasserade? Det finns en lag som förbjuder diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Om barn blir trakasserade eller utsätts för diskriminering kan du anmäla det till DO.

Har du frågor om diskriminering?

Ring DO:s telefonrådgivning som nås via växeln på 08-120 20 700. Rådgivningen har öppet måndag mellan kl. 10.00-11.30 och 13.00-15.00 samt tisdag-fredag mellan kl. 9.00-11.30 och 13.00-15.00.

Du kan även boka in ett besök om du föredrar att berätta om dina erfarenheter.

Mer information om DO och vad vi kan hjälpa till med finns på vår webbplats

www.do.se